

3. Шмаль Л. Сінгапурська модель протидії корупції: досвід для України. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 2. С. 110-118.

4. Ли Куан Ю. На пути из третьего мира в первый. Взгляды и убеждения Ли Куан Ю. Москва: Манн, Иванов и Фербер, 2015. 304 с.

5. Монтескье Ш. Избранные сочинения. Москва: Госполитиздат, 1955. 803 с.

6. Мельник М. Політична корупція: сутність, чинники, засоби протидії. <http://justice.org.ua/politika-i-pravo-podiji-fakti-komentari/politichna-koruptsiya-sutnist-chinniki-zasobi-protidiji>.

7. Колтунов О. Політична воля як феномен державного управління. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса*. 2011. № 2 (52) С. 168-177.

8. Смірнова В. О. Політична воля як чинник державотворчої діяльності: об'єктивні та суб'єктивні детермінанти. Київ: Логос, 2019. 384 с.

Князев Сергій Миколайович,
здобувач Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ: АНАЛІЗ ІНОЗЕМНОЇ ПРАКТИКИ

Опрацювання наукових джерел, присвячених дослідженню особливостей переходу від радянської до європейської моделі досудового розслідування, та реформування системи оперативно - розшукової діяльності, дозволив виокремити низку проблем, якими, на думку вчених, характеризується така трансформація. Пропонуємо детальніше зупинитися на проблемі використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій в якості доказів у кримінальному провадженні про корупційні злочини, апелюючи до зарубіжного досвіду їх вирішення.

Як справедливо стверджує В. Городовенко, основним функціональним призначенням негласних слідчих (розшукових) дій в оновленій системі кримінального процесу України є забезпечення оптимальних шляхів використання у кримінально-процесуальному провадженні інформації, здобутої із використанням негласних шляхів та засобів, які використовуються у процесі оперативно-розшукової діяльності [1, с. 17].

Примітно, що результати негласної роботи відповідно до законодавства інших країн також зазвичай мають подвійну природу: з одного боку - процесуальну, тобто виступають в якості доказів у кримінальних справах, а з іншого - оперативно-розшукову, тобто

служать підставою для можливого кримінального переслідування особи, але знову ж таки із перспективою їх подальшого використання в якості доказів. Дане положення прямо зафіксоване у § 149-ж розділу VI КПК Австрії щодо матеріалів контролю (спостереження) за передачею інформації засобами зв'язку [2, с. 101].

У США докази, отримані у законний спосіб шляхом прослуховування телефонних розмов, їхнього запису зі згоди однієї із сторін, відеозйомки чи проведення зустрічей за участі оперативного агента, є допустимими у федеральному суді за умови, що вони отримані у відповідності до закону і Федеральних правил збору, дослідження та оцінки доказів. Як зазначає Сюзан М. Ринглер, часто неможливо буває отримати такі яскраві та незаперечні докази винуватості за допомогою традиційних слідчих методів. Електронне спостереження дозволяє здійснити запис найбільш прихованих розмов злочинців, що викривають такі явища як корупція посадових осіб: злочин, про який зазвичай не повідомляють до правоохоронних органів і який має вкрай негативний вплив на суспільство. Матеріали із записами, представлені у суді присяжним, є переконливими доказами характеру та масштабу злочинної діяльності [3, с. 91].

Слід також відзначити, що у законодавстві більшості країн зафіксовані певні обмеження щодо можливості використання в якості доказової інформації результатів негласної діяльності. Так, відповідно до ст. 118 КПК Естонії як доказ не використовується інформація, передана: священнослужителями, захисниками і нотаріусами, медичними працівниками та фармацевтами - про обставини, що стосуються походження, штучного запліднення, сім'ї або стану здоров'я осіб; особами, на яких згідно із законом покладено обов'язок зберігання службової або професійної таємниці, яка отримана шляхом негласного прослуховування або негласного візуального спостереження, якщо вона містить відомості про обставини, які стали відомі особі у зв'язку з її службовою чи професійною діяльністю, за винятком випадків, коли з приводу тих самих обставин вказана особа вже дала показання або вони були оприлюднені в інший спосіб [4, с. 337, 338].

Вкрай обмежена кількість матеріалів, отриманих за результатами виїмки кореспонденції, може бути використана в якості доказів і під час судового розгляду в Великій Британії. І хоча відповідний закон не передбачає будь-яких спеціальних способів захисту комунікації осіб, які наділені імунітетом, особлива увага приділяється кореспонденції, яка може містити відомості щодо спілкування захисника та його клієнта [4, с. 291].

Таким чином, результати негласної слідчої діяльності за законодавством більшості країн виступають в якості доказів під час судового розгляду за умови чіткого дотримання норм закону у процесі їх отримання.

На підставі аналізу законоположень зарубіжних країн щодо використання результатів оперативно-розшукових заходів (негласної роботи) у процесі доказування у кримінальних провадженнях та його співвіднесення з нормами вітчизняного законодавства, можемо констатувати, що суттєву їх частину імplementовано при розробленні нового КПК України 2012 р.

Відтак, нині чине кримінальне процесуальне законодавство України значною узгоджується з європейськими підходами і міжнародними стандартами регламентації кримінально-процесуальних правовідносин. У процесі дослідження виявлено багато спільного у процедурах введення результатів негласної роботи у кримінальний процес, а також у системах контролю за дотриманням конституційних прав та свобод людини під час здійснення негласних слідчих (розшукових) дій на досудових стадіях. Водночас, вивчення досвіду окремих країн стосовно певних аспектів процедури здійснення та використання результатів негласного розслідування може бути використаний під час розроблення шляхів подолання проблем, що виникають під час реалізації аналогічного напряму процесуальної діяльності у вітчизняній правозастосовній практиці.

Список використаних джерел

1. Городовенко В. Судовий контроль за проведенням слідчих (розшукових) і негласних слідчих дій. *Слово національної школи суддів України*. 2013. № 1 (2). С. 15-20. С. 17.

2. Тагієв Р. С. Зарубіжний досвід проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2015. Вип. 13 (2). С. 98-101.

3. Сюзан М. Ринглер. Как предъявить обвинения высокопоставленным чиновникам: Практические соображения американского прокурора. *Чистые руки*. М., 2000. № 4. С. 89-93. С. 91.

4. Багрій М.В., Луцик В.В. Процесуальні аспекти негласного отримання інформації: вітчизняний та зарубіжний досвід: монографія. Харків: Право, 2017. 376 с. С. 337-338.